

Elevundersøkelsen 2023 – dypdykk om videregående elevers opplevelse av skolemiljø og tilhørighet

Markant økt press for elever i videregående

Elever på videregående skole opplever en markant økning av press på mange områder. I denne rapporten om Elevundersøkelsen 2023, får vi innblikk i det presset ungdommene står i, særlig knyttet til sosiale medier og russetid. Resultater fra Elevundersøkelsen 2024 kommer mandag 13. januar.

RAPPORT | SIST ENDRET: 09.01.2025

Tittel:

En skolehverdag under press: Jakten på trygghet og tilhørighet. Dypdykk om videregående elevers opplevelse av et trygt skolemiljø og tilhørighet i skolen.

Rapporten:

[Last ned rapporten \(PDF\)](#)

Forfatter:

Christian Wendelborg, Beate W. Hygen, Siri Mordal, Sonia Tangen og Trond Buland

ISBN:

978-82-7570-776-3 (Nettutgave)

Utgiver:

NTNU Samfunnsforskning

År:

2025

Elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen gjennomføres årlig. Svarene elevene gir, analyseres i flere ulike rapporter hvert år.

[Her finner du en oversikt over disse rapportene](#)

Hovedfunn

- Vi ser et markant økt press for elever i videregående skole de siste 10 årene.
- Positive og negative hendelser på sosiale medier påvirker skolemiljøet.
- Russetiden skaper et betydelig krysspress mellom akademiske krav og sosiale forventinger.
- Inkludering oppfattes som et individuelt ansvar av elevene.
- Skoler som verdsetter innsats og individuell utvikling, kan dempe presset og bidra til mer motivasjon for læring.

Økt press på utseende og skoleprestasjoner

Forskernes sammenligning av data fra 2015 og 2024, viser en betydelig økning i både skole- og utseendepress blant elever i videregående skole. Økningen er stor hos både gutter og jenter, men presset på utseende har økt mest for gutter. Forskerne viser til at både sosiale medier og en prestasjonsorientert skolekultur kan bidra til dette stresset. Videre tyder funnene på at en læringsorientert målstruktur kan redusere presset knyttet til både skoleprestasjoner og utseende. Det kan fremme et sunnere skolemiljø.

Sosiale medier påvirker skolemiljøet

Elevenes opplevelse av skolemiljøet påvirkes av ulike faktorer både innenfor og utenfor skolens kontroll. Forskerne mener derfor at skolene ikke bare bør ha oppmerksomhet på akademiske prestasjoner, men også ta hensyn til elevenes sosiale liv.

Sosiale medier spiller her en viktig rolle. Positive og negative opplevelser på sosiale medier kan påvirke ungdommers opplevelse av selve skolemiljøet. Blant de som har opplevd negative hendelser på sosiale medier, rapporterer en betydelig andel om redusert trivsel, konsentrasjonsproblemer og mangel på motivasjon på skolen.

Majoriteten av jentene som har opplevd negative hendelser på sosiale medier, rapporterer blant annet om at slike hendelser har ført til at de gruer seg til å gå på skolen. Jenter rapporterer hyppigere enn gutter om negative opplevelser knyttet til subtil ekskludering fra sosiale arrangementer eller grupper.

Sosiale medier kan også bidra positivt for elevenes trivsel. Analysene viser at inkludering på sosiale medier er knyttet til økt trivsel og tilhørighet på skolen.

Russetiden skaper et betydelig krysspress mellom akademiske krav og sosiale forventinger

Russetiden fremheves som en annen kilde til stress og ekskludering. Det er klare skiller mellom de som har og de som ikke har økonomiske og sosiale ressurser. Dette skaper et betydelig krysspress, hvor elevene må balansere akademiske krav med sosiale forventninger.

Spesielt jenter rapporterer om høyt sosialt, faglig og økonomisk press knyttet til russetiden, og peker på at det å delta i russegrupper og arrangementer kan føre til både stress og utenforskap. Elevtjenesten rapporterer også om hyppige tilfeller av elever som føler seg utenfor eller et konstant press om å "passe inn". Forskerne fremhever hvordan russetiden er noe som påvirker skolemiljøet gjennom hele videregående, og ikke bare for elever i vg3.

Elevene plasserer ansvaret for inkludering og tilhørighet på individet

Elevene legger ofte ansvaret for inkludering og tilhørighet over på individet som er utenfor det sosiale fellesskapet, viser funnene i denne rapporten. Inkludering blir sett på som et individuelt ansvar. Dette kan være til hinder for utviklingen av inkluderende fellesskap og tryggere miljøer.

Læringsorienterte skoler versus prestasjonsorientert skoler

Skoler som verdsetter innsats og individuell utvikling, kan dempe presset og bidra til mer motivasjon for læring. Derimot vil skoler som fremmer konkurranse og måloppnåelse ved å legge til rette for at elevene sammenligner seg med andre elever, skape mer press. Når resultatene verdsettes mer enn betydningen av innsats og prosessen av å lære, kan dette også forsterke en sosial sammenligning og bidra til økt prestasjonspress på flere områder. Dette sees i sammenheng med at suksess handler om å være bedre enn andre. Forskerne viser hvordan at dette kan påvirke skolemiljøet negativt.

Om årets rapport

Hvert år gjøres det et dypdykk med utgangspunkt i Elevundersøkelsen. Tema for dypdykket bestemmes av Utdanningsdirektoratet i samråd med forskerne.

Årets rapport er basert på Elevundersøkelsen for 2023. Den er gjennomført blant elever og ansatte i videregående skole, med fokus på elevenes opplevelse av skolemiljøet, særlig aspekter som trivsel, tilhørighet og skolens målstruktur. Rapporten belyser også temaer som stress, press og toleranse. Videre undersøkes skolens innsats for å skape et trygt og godt skolemiljø, og om dette arbeidet er forankret i elevenes egne opplevelser av hva som er viktig. Sentrale temaer som sosiale medier og russetiden trekkes også inn, da de utgjør viktige arenaer for denne elevgruppen.